

به نام خدا

وزارت آموزش و پرورش

معاونت آموزش متوسطه

دفتر آموزش متوسطه نظری

دبیرخانه راهبری کشوری درس آمادگی دفاعی

مستقر در اداره کل آموزش و پرورش استان خوزستان

سال تحصیلی ۹۷ - ۱۳۹۶

عملیات طریق القدس

فتح بستان

بازنویسی و گردآوری: فاطمه فتائی

عضو دبیرخانه راهبری کشوری درس آمادگی دفاعی

فروردین ماه ۱۳۹۷

عملیات

دومین عملیات بزرگ جمهوری اسلامی ایران در دفاع مقدس

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۴	مقدمه
۵	فلسفه نام‌گذاری عملیات
۵	منطقه عملیات
۶	انتخاب منطقه بستان
۷	هدف عملیات و نتایج مورد انتظار
۸	آرایش قوای دشمن
۱۱	استعداد قوای دشمن و خودی
۱۳	احداث جاده در مناطق رملی
۱۴	تلاش‌های هماهنگی
۱۴	وضعیت امنیتی ایران در زمان عملیات طریق‌القدس
۱۵	شرح عملیات
۱۷	آزادسازی شهر بستان
۱۸	واکنش ارتش بعثی و درگیری‌های پل سابله

عملیات

دومین عملیات بزرگ جمهوری اسلامی ایران در دفاع مقدس

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۲۰	تداوم فشار نظامی پس از پایان عملیات
۲۱	نتایج عملیات
۲۳	پیامدهای عملیات
۲۴	بررسی عوامل پیروزی
۲۶	فتح الفتوح
۲۸	منابع

عملیات

دومین عملیات بزرگ جمهوری اسلامی ایران در دفاع مقدس

مقدمه

درست یک سال و دو ماه و نه روز پس از آغاز جنگ تحمیلی در تاریخ هشتم آذرماه سال ۱۳۶۰ عملیات طریق القدس به منظور وارد کردن **ضربه اساسی دوم** به دشمن متجاوز آغاز شد. پس از **عملیات شکست حصر آبادان** که طی آن **ضربه اول** به قوای دشمن وارد گردید، بلافاصله همه افکار فرماندهان سپاه و ارتش متوجه منطقه مناسب برای انجام عملیات بعدی شد. به همین منظور با مشخص شدن منطقه غرب سوسنگرد برای طرح ریزی نهایی، به تدریج سلحشوران سپاه پاسداران انقلاب اسلامی راهی منطقه «بستان» شدند تا به اتفاق یگان‌های منتخب ارتش جمهوری اسلامی ایران تلاش نمایند این شهر و هفتاد روستای بین «سوسنگرد» تا «بستان» و اطراف منطقه چزابه را از دست ارتش متجاوز خارج کنند و خود را به بخشی از مرز بین‌المللی برسانند. در آن زمان منطقه عملیاتی طریق القدس به اندازه محیط و جغرافیای عملیات شکست حصر آبادان برای مردم ایران معروف و مشخص نبود زیرا جغرافیای این منطقه عملیاتی به اندازه کافی برای عموم مردم ایران شناخته شده و آشنا نبود و شهر بستان نیز به شهرت بندر آبادان نبود ولی عظمت این عملیات و وسعت بزرگ آن بیانگر حماسه‌ای بزرگ بود که رزمندگان اسلام در **سال دوم جنگ** آفریدند.

دبیرخانه راهبری کشوری درس آمادگی دفاعی مستقر در اداره کل آموزش و پرورش استان خوزستان سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶

تارنمای دبیرخانه: <http://defaee.gam2.medu.ir> پست الکترونیک: defaee@medu.ir ۴

عملیات

دومین عملیات بزرگ جمهوری اسلامی ایران در دفاع مقدس

فلسفه نام‌گذاری عملیات

در زمانی که عملاً طرح‌ریزی عملیات برای آزادسازی سرزمین‌های غرب سوسنگرد و شهر بستان در اواسط مهرماه سال ۱۳۶۰ آغاز شد، از عنوان طرح کربلای ۱ برای این عملیات استفاده می‌شد اما به محض آغاز اجرای عملیات، نام طریق‌القدس برای آن برگزیده شد. با توجه به اینکه در آن ایام، دولت عربستان در پی برگزاری کنفرانس «فاس» با حضور سران کشورهای مسلمان به منظور پرداختن به مسائل فلسطین بود و بسیاری از کارشناسان و تحلیل‌گران، نتیجه عملی این همایش را حمایت از رژیم اسرائیل و تضعیف عملی فلسطینیان ارزیابی می‌کردند بنابراین نام این عملیات «طریق‌القدس» گذاشته شد تا نشان داده شود که سرزمین‌های اشغالی فلسطینیان فقط با برگزاری جلسه و همایش و یک نشست و برخاست آزاد نمی‌گردد بلکه با انسجام ملت فلسطین و با انجام یک سلسله عملیات نظامی از سوی کشورهای اسلامی می‌توان امید داشت تا سرزمین‌های فلسطین از چنگال اسرائیل آزاد شوند.

از سوی دیگر، احتمال **تعقیب قوای دشمن** در جریان این عملیات در داخل خاک عراق نیز وجود داشت، بنابراین نام این عملیات به گونه‌ای انتخاب گردید تا مورد حمایت همه مسلمانان باشد و انگیزه ایران از جنگیدن برای **بیرون راندن ارتش متجاوز بعثی** از خاک کشور، به‌عنوان درگیری بین دو کشور و امت مسلمان تلقی نگردد. با توجه به نکات فوق، این عملیات «طریق‌القدس» نامیده شد.

منطقه عملیات

موقعیت منطقه مورد نظر برای اجرای عملیات طریق‌القدس، محدوده بین اراضی شمال شهر اهواز محدود به ارتفاعات «الله اکبر»، ارتفاعات «میش‌داغ» و «تپه‌های رملی از جنس ماسه بادی و یا شنی» در شمال و از سمت جنوب «رودخانه نیسان» و «شهر هویزه» و از سمت

دبیرخانه راهبری کشوری درس آمادگی دفاعی مستقر در اداره کل آموزش و پرورش استان خوزستان سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶

تارنمای دبیرخانه: <http://defaee.gam2.medu.ir> پست الکترونیک: defaee@medu.ir ۵

عملیات

دومین عملیات بزرگ جمهوری اسلامی ایران در دفاع مقدس

شرق به «شهر سوسنگرد» و از سمت غرب به «هورالهیوزه» و «تنگه جزآبه» و «مرزهای بین‌المللی» محدود می‌شد. وسعت این منطقه بیش از سه برابر منطقه عملیاتی ثامن‌الائمه (ع) یعنی در حدود ۶۰۰ کیلومتر مربع بود.

در واقع جغرافیای زمین منطقه مورد نظر برای انجام عملیات به‌گونه‌ای شکل گرفته بود که از شمال به تپه‌های رملی یا شن‌های روان، از غرب به باتلاق و آبگرفتگی و سرزمین عراق و از جنوب به رودخانه نیسان متکی بود بنابراین فقط در شرق این منطقه قوای رزمنده اسلام حضور داشتند. با چنین آرایشی دشمن از جبهه شمالی و جنوبی خود خطری را احساس نمی‌کرد و تنها از سمت شرق، احتمال تهاجم قوای اسلام را به مواضع خود می‌داد.

انتخاب منطقه بستان

عمده‌ترین دلیل انتخاب منطقه بستان برای انجام دومین عملیات بزرگ جمهوری اسلامی ایران علیه ارتش صدام، تناسب زمین و وسعت این منطقه عملیاتی با توان رزمی موجود رزمندگان اسلام در آن دوره زمانی بود. این مسئله پس از شناسایی‌های مستمر که از ماه‌ها

دبیرخانه راهبری کشوری درس آمادگی دفاعی مستقر در اداره کل آموزش و پرورش استان خوزستان سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶

تارنمای دبیرخانه: <http://defaee.gam2.medu.ir> پست الکترونیک: defaee@medu.ir ۶

قبل بر روی این منطقه در حال انجام بود مشخص شد. برنامه ریزان عملیات به دنبال ناحیه‌ای از حضور قوای دشمن می‌گشتند که بتوانند با حمله به آن، دست به عملیاتی با یک موفقیت و پیروزی قطعی بزنند و پس از **بیرون راندن دشمن** از سرزمین ایران در آن ناحیه بتوانند با کمک عوارض و موانع طبیعی زمین مورد نظر، سرزمین تصرف شده را حفظ نموده و دشمن را از بازپس‌گیری آن مأیوس نمایند. بنابراین شرایط جغرافیایی این منطقه می‌توانست پس از تصرف آن طول خط پدافندی قوای اسلام را کاهش داده و خط جدید دفاعی مناسب‌تری را به وجود آورد.

با توجه به نکات فوق و بحث‌های زیادی که در آن دوران، بین فرماندهان سپاه و ارتش صورت گرفت در نهایت انجام عملیات در این منطقه به تصویب شورای عالی دفاع رسید.

هدف عملیات و نتایج مورد انتظار

عمده‌ترین هدف انجام عملیات طریق‌القدس، رسیدن به تنگه چزابه و کناره هورالعظیم و ساحل رودخانه نیسان بود. در صورت موفقیت عملیات، نیروهای خودی با اتکا به موانع طبیعی مثل هورالعظیم و رودخانه نیسان می‌توانستند بخشی از نیروهای پدافندی را آزاد کرده و صرفه جویی در قوا صورت گیرد.

ایران در پی آن بود تا علاوه بر آزادسازی شهر بستان، تهدید شهر اهواز از سوی ارتش عراق را که می‌توانست از طریق محور جاده بستان - سوسنگرد انجام گیرد، مرتفع سازد. از سوی دیگر با توجه به نزدیکی شهر بستان به مرز بین‌المللی، حمله رزمندگان اسلام در این منطقه و رسیدن آن‌ها به کناره هورالعظیم و ناحیه چزابه (شیب) در نوار مرزی دو کشور، می‌توانست موجب بازتاب مهم سیاسی به نفع ایران در جهان شود.

علاوه بر نکات فوق، چنانچه این عملیات موفق می‌شد می‌توانست بین واحدهای سپاه سوم و چهارم و نیروهای رزمی دشمن در شمال و جنوب استان خوزستان شکاف و فاصله ایجاد

عملیات

دومین عملیات بزرگ جمهوری اسلامی ایران در دفاع مقدس

نماید و بنابراین پشتیبانی متقابل نیروهای مستقر ارتش عراق در شمال این منطقه و نیز در جنوب جبهه از یکدیگر در زمان حمله نیروهای اسلام به آن‌ها دیگر امکانپذیر نبود و این امر به تفکیک قوای دشمن منجر و موجب ضعف تاکتیکی آن‌ها می‌گردید. البته موضوع فوق به‌عنوان یکی از دستاوردهای مهم عملیات طریق‌القدس حاصل شد که در زمان طرح‌ریزی عملیات، به آن به‌عنوان یکی از دلایل عملیات نگریسته نمی‌شد.

آرایش قوای دشمن

این منطقه تحت مسئولیت قرارگاه عملیاتی شیب از قرارگاه‌های تابعه سپاه سوم ارتش بعثی عراق قرار داشت. با استفاده از شناسایی‌های انجام‌شده از وضعیت گسترش نیروهای دشمن و نیز با کمک استفاده از عکس هوایی و نقشه‌های طبیعی منطقه بستان، آخرین وضعیت و نحوه تشکیل خط پدافندی دشمن به شرح زیر مشخص گردید:

- خط مقدم دفاعی دشمن از خاکریزی به طول حدود ۲۱ کیلومتر تشکیل می‌شد که رأس شمالی آن از تپه‌های رملی شمال شهر بستان آغاز و به رودخانه نیسان در جنوب منطقه عملیاتی منتهی می‌گردید.
- در شمال رودخانه کرخه، خط دفاعی دشمن از حوالی «روستای جابر حمدان» در یک خط مستقیم رو به شمال تا تپه‌ماهورهای رملی و غیرقابل عبور در «دامنه‌های کوه میش‌داغ» متشکل از یک خاکریز بلند به ارتفاع حدود ۲/۵ متر و عرض بیش از ۳ متر، با خاک کاملاً کوبیده و محکم، احداث گردیده بود.
- در سراسر این خط، با استفاده از کیسه‌های شنی، الوار، تیر آهن و ورقه‌های فلزی، سنگرهای جنگ‌افزار انفرادی و اجتماعی، پناهگاه برای نفرات و به فاصله هر صد متر یک سکوی آتش برای تانک یا نفربرهای حامل موشک مالیوتکا ساخته شده بود.

دبیرخانه راهبری کشوری درس آمادگی دفاعی مستقر در اداره کل آموزش و پرورش استان خوزستان سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶

تارنمای دبیرخانه: <http://defaee.gam2.medu.ir> پست الکترونیک: defaee@medu.ir ۸۴

عملیات

دومین عملیات بزرگ جمهوری اسلامی ایران در دفاع مقدس

- این خاکریز از سمت جنوب به رود کرخه و از سمت شمال به زمین‌های رملی با یک زاویه تقریباً هفتاد درجه به سمت غرب می‌پیچید و حدود ۲/۵ الی ۳ کیلومتر دیگر در امتداد دامنه‌های تپه‌های رملی ادامه داشت. این بخش برای تأمین هر چه بهتر پهلوئی شمالی خط دفاعی دشمن، ایجاد شده بود. این خاکریز به دلیل شکل ویژه‌اش به «خاکریز عصاشکل» معروف شده بود.
- در پشت این خاکریز که تا شهر بستان در حدود بیست کیلومتر فاصله داشت، یگان‌های پیاده و مکانیزه دشمن استقرار داشتند. این یگان‌ها به انواع جنگ‌افزارهای ضدزره مجهز بودند و استعداد آن‌ها از یک تیپ تقویت شده بیشتر بود.
- ارتش بعثی عراق در فاصله میان این خاکریز تا شهر بستان، خاکریزهای عرضی و طولی متعددی را که به صورت مواضع پدافندی آرایش یافته بودند ایجاد کرده بود تا بتواند هرگونه رخنه و نفوذی را به این منطقه چه از شرق به غرب و چه از شمال به جنوب کنترل و خنثی نماید اما جهت اصلی مواضع پدافندی دشمن متوجه شرق بود.
- در جلوی این خاکریز، یک میدان مین به عرض دویست متر نیز ایجاد کرده بود که در آن مین‌های ضدنفر، مین‌های تله‌ای، مین‌های جهنده، مین‌های والمری، مین‌های ضد تانک و مین‌های منور به کار رفته بود.
- در جلوی این میدان مین منظم، میدان مین نامنظمی نیز به پهنای صد متر ایجاد شده بود.
- کل فضای این میدان‌های مین با تیربارهای مستقر در خاکریز عصاشکل و جنگ‌افزارهای سبک و چند ردیف سیم‌خاردار پوشش یافته بود.
- مواضع اصلی پدافندی ارتش بعثی عراق در جنوب کرخه تا رود نیسان در امتداد همان خاکریز عصاشکل با همان ویژگی‌ها و مشخصات و مستحکم‌تر از آن احداث شده بود.

عملیات

دومین عملیات بزرگ جمهوری اسلامی ایران در دفاع مقدس

- این خاکریز که به کناره «نهر عبید» متکی بود به طول چهارده الی پانزده کیلومتر به سمت جنوب تا رودخانه نیسان امتداد داشت و در پشت آن، خاکریزها و مواضع متعددی برای سازماندهی پدافند در عمق، ساخته شده بود.
- خط دفاعی ارتش بعثی در جنوب رودخانه نیسان، از محلی به نام «پل الوان» و «شیخ خزعل» شروع می‌شد و به «مگاسیس» و از آنجا به جلوی «روستای دهلاویه» و «نهر عبید» و به صورت هلالی به طرف تپه‌های «الله اکبر» و از آنجا به طرف «تپه سبز» می‌رفت و در امتداد رمل‌ها تا «تنگه چزآبه» ادامه داشت.
- ارتش بعثی در کنار نهر عبید، خاکریزی احداث نکرده بود ولی سیم خاردارهایی را به صورت توری مشبک با فاصله ۵۰ سانتیمتر از سطح زمین نصب کرده بود که در صورت عبور رزمندگان پیاده از آن‌ها پایشان در این تورها گیر می‌کرد و همچنین دشمن می‌توانست از آتش تیربار علیه آن‌ها استفاده نماید.
- پس از این شبکه سیم‌خاردار توری مشبک، دشمن میدان مین وسیعی نیز ایجاد کرده بود.
- مواضع جنوب رودخانه کرخه توسط چهار تپه پیاده مکانیزه و زرهی دشمن و آتش دست‌کم چهار گردان توپخانه که با دو تپه زرهی و مکانیزه دیگر تقویت می‌شدند پدافند می‌گردید.

دبیرخانه راهبری کشوری درس آمادگی دفاعی مستقر در اداره کل آموزش و پرورش استان خوزستان سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶

تارنمای دبیرخانه: <http://defaee.gam2.medu.ir> پست الکترونیک: defaee@medu.ir ۱۰

استعداد قوای دشمن و خودی

در مجموع دشمن در این منطقه حدود ۱۰ تیپ زرهی، مکانیزه و پیاده را سازمان داده بود و حدود ۳۰۰ دستگاه تانک و حدود ۱۰۰ دستگاه نفربر را به همراه بخشی از نیروهای کماندویی و نیرو مخصوص را مستقر کرده بود.

تیپ تقویت شده ۲۶ زرهی از لشکر ۵ مکانیزه، فرماندهی جبهه شمالی دشمن در منطقه رملها را بر عهده داشت و تیپ ۹۳ پیاده و نیز تیپ ۳۱ نیروی مخصوص هم در سایر نقاط جبهه گسترش یافته بودند.

استعداد دشمن در نیمه جنوبی منطقه عملیات تقریباً دو برابر استعداد یگانهای ارتش بعثی در بخش شمالی جبهه بود. دشمن در بخش جنوبی جبهه خود، دارای ۳ تیپ زرهی، ۱ تیپ مکانیزه و ۲ تیپ پیاده بود. فرمانده لشکر ۶ زرهی دشمن، این یگانها را هدایت و کنترل می کرد و قرارگاه آن در غرب منطقه جفیر و جنوب شهر هویزه و در حاشیه هورالهویزه استقرار داشت.

در این عملیات واحدهایی از ارتش و سپاه به شرح ذیل حضور داشته:

الف) ارتش:

۱) لشکر ۱۶ زرهی با یک گردان پیاده، دو گردان مکانیزه و دو گردان تانک از تیپ یک زرهی به همراه یک گردان ژاندارمری و همچنین دو گردان مکانیزه و دو گردان تانک از تیپ ۲ زرهی و توپخانه لشکر شامل سه گردان توپخانه ۱۵۵ میلی متری خودکشی و یک گردان توپخانه ۵۷ میلی متری خودکشی پدافند هوایی

۲) لشکر ۹۲ زرهی با استعداد دو گردان مکانیزه، دو گردان تانک و یک گردان سوار زرهی از تیپ ۳ زرهی و یک گردان مکانیزه و دو گردان تانک به عنوان احتیاط از تیپ ۲ زرهی و همچنین توپخانه لشکر با استعداد سه گردان توپخانه ۱۵۵ میلی متری خودکشی و یک گردان توپخانه ۵۷ میلی متری خودکشی پدافند هوایی

عملیات

دومین عملیات بزرگ جمهوری اسلامی ایران در دفاع مقدس

۳) گروه ۳۳ توپخانه شامل دو گردان توپخانه ۱۳۰ میلی‌متری و یک گردان توپخانه ۱۷۵ میلی‌متری
(ب) سپاه:

۴ تیپ در مجموع با ۲۷ گردان نیروی پیاده، یک گردان تانک، ۲ گردان نفربر و ۲ گردان ادوات

در مجموع، ارتش دارای ۸ گردان تانک، ۷ گردان مکانیزه، ۴ گردان پیاده و یک گردان ژاندارمری و ۳۰ آتش‌بار توپخانه صحرایی و سپاه دارای ۳۶ گردان رزمی بود. روی هم‌رفته قوای ایران، دارای ۱۳۰ دستگاه تانک و ۱۸۰ دستگاه نفربر بودند.

بدین ترتیب توان زرهی و مکانیزه ایران حدود دوسوم توان موجود ارتش بعثی در منطقه عملیاتی بود ولی یگان‌های پیاده قوای اسلام حدود ۴ برابر واحدهای پیاده دشمن سازماندهی شدند.

حضور گسترده نیروهای داوطلب بسیجی، به سپاه این امکان را داد که استعدادی در حدود دو برابر استعداد خود در عملیات ثامن‌الائمه را سازماندهی نماید.

دبیرخانه راهبری کشوری درس آمادگی دفاعی مستقر در اداره کل آموزش و پرورش استان خوزستان سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶

تارنمای دبیرخانه: <http://defaee.gam2.medu.ir> پست الکترونیک: defaee@medu.ir ۱۲

احداث جاده در مناطق رملی

عبور از شنزارها و یا رملها برای نیروهای عمل کننده بسیار سخت بود، به گونه ای که پاهای رزمندگان تا زانو در آنها فرو می رفت. نیروهای عمل کننده بایستی خود را از این مسیر به هدف نهایی عملیات یعنی تنگه چزابه می رساندند.

احداث جاده ای به طول حداقل ۹ کیلومتر در میان این رملها امکان دسترسی نیروها را به عقبه دشمن میسر می نمود و حرکت رزمندگان پیاده را عملی و آسان می ساخت.

آقای ابوالفضل حسن بیگی که در آن زمان مسئولیت جهاد سازندگی استان سمنان را بر عهده داشت پیشنهاد احداث جاده ای را در این مناطق رملی از تپه های الله اکبر در زمین های رملی شمال جبهه نبرد تا محل چاه به منظور تسهیل دسترسی نیروهای رزمنده به عقبه دشمن مطرح نمود که مورد تصویب قرارگاه مرکزی کربلا قرار گرفت.

ایشان حدود ۲۰ روز قبل از آغاز عملیات کار احداث این جاده را آغاز نمود و موفق شد تا پایان عملیات جاده ای به عرض ۷ متر و به طول ۱۲ کیلومتر را به همراه ۲ محل نشست بالگردهای هوانیروز، آماده نماید.

به منظور عدم حساس شدن دشمن نسبت به احداث این جاده، کار ساخت آن در شب انجام می شد و در روز مسیر احداث شده، استتار می گردید تا دشمن با گرفتن عکس هوایی از منطقه نتواند به وجود آن و جهت تک احتمالی رزمندگان اسلام پی ببرد. «شهید مهندس تقی رضوی» در قرارگاه مرکزی جهاد پیگیر احداث این جاده بود. بنابراین احداث جاده ای در میان این رملها، قبل از شروع عملیات طریق القدس، امکان دسترسی نیروها را به عقبه قوای دشمن میسر نمود و حرکت رزمندگان پیاده به خصوص نیروهای تیپ ۱۴ امام حسین (ع) را آسان تر و ممکن ساخت.

عملیات

دومین عملیات بزرگ جمهوری اسلامی ایران در دفاع مقدس

تلاش‌های هماهنگی

از آنجا که قرار بود تیپ سوم لشکر ۹۲ زرهی اهواز در عملیات آزادسازی بستان شرکت نماید، فرمانده این تیپ، طرح سپاه برای عبور از منطقه رملی را برای یگان‌های تانک و نفربر قبول نداشته و آن را اجرایی نمی‌دانست بنابراین سپاه از فرمانده لشکر ۹۲ زرهی سرهنگ منفردنیاکی خواست تا به اتفاق برادران «رشید علینور» و «حسن باقری» از منطقه مورد نظر بازدید نمایند و محور تلاش اصلی تک را با هم از نزدیک بررسی نمایند. پس از انجام این بازدید میدانی، سرهنگ نیاکی به این نتیجه رسید که این طرح، بسیار مناسب و اجرایی است و با انتقال نظر خود به فرمانده وقت نیروی زمینی سرهنگ صیاد شیرازی، موافقت وی نیز با طرح سپاه اعلام شد. با توجه به هماهنگ شدن فرمانده تیپ ۳ لشکر ۹۲، گردان ۲۹۳ تانک چیفتن این تیپ به فرماندهی شهید سرگرد علی صفوی به دیدگاه سوم یعنی انتهای ترین منطقه در عقبه دشمن اعزام گردید تا با شروع تک از طریق تپه‌های نبعه به سوی تنگه جزآبه حرکت و آن را مسدود نماید.

وضعیت امنیتی ایران در زمان عملیات طریق‌القدس

در شرایطی که ایران آماده می‌شد تا عملیات طریق‌القدس را انجام دهد نیروی هوایی عراق به طور مرتب برخی از نقاط جبهه‌ها از جمله شهر آبادان را با هواپیما بمباران می‌کرد. شهرهای خرمشهر، بستان و هویزه در استان خوزستان همچنان در اختیار دشمن قرار داشت و ارتش عراق تا نزدیکی‌های شهر اهواز پیش آمده بود و مواضع خود را در غرب رودخانه کرخه احداث نموده بود.

در داخل کشور همچنان فعالیت‌های مسلحانه حزب دموکرات و تشکیلات کومله در مناطق کردنشین در جریان بود و عملیات تروریستی منافقین هم در نقاط مختلف کشور ادامه داشت. نیروهای سپاه در داخل شهرها با این گروه خشن درگیر بودند و در تأمین امنیت

دبیرخانه راهبری کشوری درس آمادگی دفاعی مستقر در اداره کل آموزش و پرورش استان خوزستان سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶

تارنمای دبیرخانه: <http://defaee.gam2.medu.ir> پست الکترونیک: defaee@medu.ir ۱۴

عملیات

دومین عملیات بزرگ جمهوری اسلامی ایران در دفاع مقدس

استان‌های همجوار با عراق هم تلاش می‌کردند. گرچه با اقداماتی که صورت گرفته بود، از وسعت و حجم ترورهای منافقین کاسته شده بود ولی آن‌ها به ترورهای شخصیت‌های پرنفوذ در بین مردم، همچنان ادامه می‌دادند و برای مثال، منافقین پس از عملیات طریق‌القدس در تاریخ ۱۳۶۰/۹/۲۰ آیت‌الله سید عبدالحسین دستغیب نماینده حضرت امام خمینی (ره) در استان فارس و امام جمعه محبوب مردم شیراز را نیز به شهادت رساندند.

شرح عملیات

عملیات طریق‌القدس حدود دو ماه پس از عملیات «ثامن‌الائمه(ع)» و در ساعت ۳۰ دقیقه بامداد روز ۸ آذرماه سال ۱۳۶۰ برابر با دوم ماه صفرالمظفر با رمز مبارک «یا حسین(ع)» انجام شد. با توجه به این که این عملیات پس از گذشت ایام ماه محرم و در روزهای اول ماه صفر آغاز شد، رزمندگان اسلام با شرکت در مراسم عزای حسینی، تحت تأثیر نهضت عاشورا در این نبرد شرکت کردند. این عملیات درست پس از گذشت یک سال و دو ماه و نه روز از آغاز جنگ از سوی صدام، شروع شد. به منظور اجرای این عملیات، از سوی سپاه، پاسگاه قرارگاه مرکزی فرماندهی عملیات در روستای بردیه در غرب شهر سوسنگرد و در منطقه عمومی دهلاویه به صورت تعجیلی برپا گردید.

این قرارگاه عبارت از اتاقی ۳ در ۴ بود که با بلوک‌های سیمانی احداث گردیده بود و استحکام چندانی نداشت. از سوی برادر محسن رضایی فرمانده کل سپاه، فرماندهی این عملیات را برادر رشید و از سوی ارتش، سرهنگ منفرد نیایی، هدایت یگان‌های

دبیرخانه راهبری کشوری درس آمادگی دفاعی مستقر در اداره کل آموزش و پرورش استان خوزستان سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶

تارنمای دبیرخانه: <http://defaee.gam2.medu.ir> پست الکترونیک: defaee@medu.ir ۱۵

عملیات

دومین عملیات بزرگ جمهوری اسلامی ایران در دفاع مقدس

عملیاتی را برعهده داشتند و به صورت مشترک، نبرد را فرماندهی می کردند. البته قرارگاه ارتش در این عملیات در تپه های الله اکبر و در مجاورت قرارگاه تاکتیکی لشکر ۹۲ استقرار داشت و اعضای ستاد قرارگاه کربلای ۱ ارتش در قرارگاه بردیه حضور نداشتند. البته گاهی سرهنگ صیاد شیرازی به آنجا رفت و آمد می کرد.

در این عملیات ۳ تیپ از سپاه با ۳ تیپ از ارتش، ادغام گردیدند. لازم به ذکر است که سپاه در ادامه عملیات، استعدادی در حدود ۲ تیپ دیگر را نیز به صحنه نبرد وارد کرد. در این عملیات از تانک ها و نفربرهای غنیمتی لشکر ۳ زرهی ارتش بعثی که در شکست حصر آبادان به دست آمده بود استفاده شد. تانک های به کاررفته در عملیات از نوع T-55 و T62 روسی بودند.

در لحظه شروع عملیات که در اواخر فصل پاییز و دره های نسبتاً سرد انجام می شد، نم نم باران آغاز گردید و باعث شد تا منطقه رملی محل عبور رزمندگان خط شکن، محکم و سفت گردیده و تردد از مسیر شن های روان برای آن ها، آسان تر گردد. از سوی دیگر بارش باران، بنا بر اظهارات اسیران این عملیات، موجب غافلگیری لحظه ای دشمن و پناه بردن نیروهای ارتش بعثی به درون سنگرها گردید و فرصت مناسبی را برای نزدیک شدن رزمندگان اسلام به مواضع دشمن پدید آورد.

به هر حال به منظور رسیدن به عقبه و محل استقرار توپخانه ۱۳۰ میلی متری دشمن، ۷ گردان پیاده از تیپ امام حسین (ع) مربوط به سپاه و ۱ گردان تانک از ارتش و ۱ گردان تانک و نفربر از سپاه از مسیر رمل ها حمله به سمت تنگه چزابه را آغاز کردند. به منظور هدایت درست رزمندگان پیاده در برخی از مسیرها در بین رمل ها فانوس هایی کار گذاشته شده بود تا آن ها بتوانند با کمک روشنایی این فانوس ها در مسیر از قبل مشخص شده، حرکت نمایند و راه را گم نکنند.

دبیرخانه راهبری کشوری درس آمادگی دفاعی مستقر در اداره کل آموزش و پرورش استان خوزستان سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶

تارنمای دبیرخانه: <http://defaee.gam2.medu.ir> پست الکترونیک: defaee@medu.ir ۱۶

عملیات

دومین عملیات بزرگ جمهوری اسلامی ایران در دفاع مقدس

اولین گروه از رزمندگان اسلام به استعداد ۲ گردان توانستند در نیم ساعت اول نبرد خود را به مواضع توپخانه دشمن در اطراف منطقه غرب شهر بستان رسانده و ۱۹ عراده، توپ صحرائی ۱۵۲ میلی متری دشمن را به غنیمت بگیرند. این توپخانه‌ها خط مقدم ارتش بعثی را پشتیبانی می‌کردند. تازمانی که رزمندگان تیپ امام حسین (ع) به محل توپخانه‌های دشمن نرسیده بودند آتش بسیار شدیدی از سوی توپخانه ارتش بعثی علیه رزمندگان خط‌شکن اجرا می‌شد ولی وقتی این نیروها از رمل‌ها عبور کرده و مقرر فرماندهی تیپ ۲۶ زرهی ارتش بعثی و نیز توپخانه دشمن را به تصرف خود درآوردند تمام آتش‌های دشمن خاموش شد و سکوت کاملی منطقه نبرد را فرا گرفت به گونه‌ای که حتی یک گلوله توپ هم

شلیک نمی‌شد. این نیروها موفق شدند تعداد زیادی از تانک‌های این تیپ را به غنیمت گرفته و دو گردان کماندویی دشمن را نیز تار و مار نمایند. این ابتکار عمل رمز اساسی موفقیت در عملیات طریق‌القدس بود.

آزادسازی شهر بستان

در حوالی ساعت ۱۰ صبح همان روز عملیات، رزمندگان اسلام به سرعت خود را به شهر بستان رسانده و این شهر اشغال شده را پس از ۴۲۷ روز اسارت،

دبیرخانه راهبری کشوری درس آمادگی دفاعی مستقر در اداره کل آموزش و پرورش استان خوزستان سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶

تارنمای دبیرخانه: <http://defaee.gam2.medu.ir> پست الکترونیک: defaee@medu.ir ۱۷

از چنگال ارتش متجاوز دشمن آزاد نمودند. شهر بستان به دلیل نزدیکی به مرز، از همان روزهای آغازین جنگ در معرض تهاجم ارتش عراق قرار گرفت. بستان از شهرهای مرزی دشت آزادگان در ۳۱ کیلومتری شمال غربی سوسنگرد و ۲۰ کیلومتری مرز بین‌المللی با عراق و ۱۷ کیلومتری غرب تپه‌های الله اکبر قرار دارد. به هنگام آزادسازی این شهر، تعدادی از مردم آن در شهر و روستاهای اطراف مشغول زندگی بودند.

واکنش ارتش بعثی و درگیری‌های پل سابله

بستن تنگه جزابه توسط رزمندگان اسلام، برای ارتش عراق بسیار سنگین و شکننده بود. ارتش بعثی به‌طور مرتب به مدت ۳ روز برای پس‌گیری این تنگه، پاتک نمود. پس از ناامیدی از موفقیت از ادامه حملات و تداوم پاتک در این ناحیه منصرف گردید.

در جریان عملیات در بعضی مناطق، نبردهای بسیار سنگینی رخ داد، از جمله در محور جنوبی منطقه عملیات و در کنار نهر عبید درگیری‌های شدیدی اتفاق افتاد و رزمندگان اسلام برای تسلط بر آن ۷۵ شهید تقدیم کردند.

آخرین پاتک دشمن در اولین ساعات روز ۱۳ آذرماه و با استفاده از تاریکی شب آغاز گردید. با شنود بی‌سیم‌ها و دستگاه‌های ارتباطی دشمن که در قرارگاه صورت می‌گرفت، سپاه دریافت که لشکر ۵ مکانیزه ارتش بعثی حمله مجددی را به منطقه آغاز و قصد دارند تا از روی پل سابله عبور نمایند. این در حالی بود که فرمانده تیپ ۲۵ کربلا متعلق به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی که مسئولیت این منطقه را بر عهده داشت از آغاز عملیات دشمن بی‌اطلاع بود زیرا در آن منطقه هنوز آثار پاتک دشمن بر روی زمین منطقه عملیات مشخص نشده بود. به هر حال پس از گذشت حدود یک ساعت از دریافت خبر و آغاز پاتک، دو گردان پیاده ارتش بعثی موفق شدند تا از پل سابله عبور نمایند. آنگاه در چنین شرایطی، تعدادی از تانک‌های تیپ ۱۲ زرهی ابن ولید برای تصرف بستان و تهدید نیروهای

عملیات

دومین عملیات بزرگ جمهوری اسلامی ایران در دفاع مقدس

ایرانی مستقر در تنگه چزابه، عبور از پل سابله را آغاز نمودند. از آنجا که پل سابله باریک بود، تانک‌ها و نفربرهای ارتش بعثی در دو طرف آن آرایش گرفته و استقرار یافته بودند. در این هنگام کلیه حرکات یگان‌های دشمن از سوی ایستگاه‌های شنود سپاه پاسداران و ارتش کشف و به نیروهای خودی اعلام گردید. با مقاومت شدید رزمندگان اسلام و با تدابیر منطقی قرارگاه کربلا و تلاش‌های گسترده و سریع نیروهای خودی و اجرای آتش پرحجم توپخانه، اکثر اعضای دو گردان پیاده دشمن کشته، زخمی و یا اسیر گردیده و تعداد زیادی از تانک‌های دشمن در شمال پل سابله منهدم گردید. در ساعت ۶:۳۸ دقیقه بامداد روز ۱۳ آذر با انهدام یک تانک دشمن بر روی پل سابله و همچنین برخورد و تصادف چند تانک و نفربر دیگر ارتش بعثی در این ناحیه، پل سابله مسدود گردید و موجب قطع عبور و مرور یگان‌های دشمن شد و به این ترتیب پاتک دشمن ناکام ماند.

لاشه ده‌ها تانک و نفربر دشمن برای مدت مدیدی در سواحل شمالی و جنوبی و داخل رودخانه باقی مانده بود و منظره جالبی از این نبرد را نشان می‌داد. اطلاعات دریافتی از اسرا حاکی از آن بود که صدام رئیس رژیم بعثی از نزدیک بر اجرای این پاتک نظارت داشته است.

در نیمه جنوبی کرخه، استعداد دشمن تقریباً دو برابر استعداد نیمه شمالی بود. در این بخش از منطقه عملیات دشمن دارای سه تیپ زرهی، یک تیپ مکانیزه و دو تیپ پیاده بود که از قرارگاه مرکزی در غرب جفیر هدایت، کنترل و فرماندهی می‌شدند.

دشمن پس از ناکامی در اجرای پاتک‌های متعدد و مشاهده تلاش‌های عملیاتی رزمندگان اسلام جهت ادامه پیش‌روی به منظور تصرف پل‌های رودخانه نیسان، از منطقه برای اولین بار عقب‌نشینی نمود تا از اندام بیشتر نیروهایش جلوگیری به عمل آورد. بدین ترتیب نیروهای دشمن در جنوب کرخه کور استقرار یافتند. بنابراین در تاریخ ۱۳۶۰/۹/۳۰ با استقرار نیروهای خودی در سواحل شمالی رودخانه نیسان، عملیات طریق‌القدس خاتمه یافت.

دبیرخانه راهبری کشوری درس آمادگی دفاعی مستقر در اداره کل آموزش و پرورش استان خوزستان سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶

تارنمای دبیرخانه: <http://defaee.gam2.medu.ir> پست الکترونیک: defaee@medu.ir ۱۹

عملیات

دومین عملیات بزرگ جمهوری اسلامی ایران در دفاع مقدس

تداوم فشار نظامی پس از پایان عملیات

گرچه ظرف یک هفته جنگ شبانه‌روزی، تمام اهداف برنامه‌ریزی شده برای عملیات طریق‌القدس محقق شد اما ارتش بعثی عراق، تلاش نمود تا با سازماندهی پاتک‌های گسترده، نیروهای ایرانی را از منطقه تصرف‌شده به عقب براند و دوباره شهر بستان و مناطق اطراف آن را اشغال نماید.

رژیم عراق سعی می‌کرد تا نشان دهد عملیات ایران برای بازپس‌گیری سرزمین‌های اشغالی، نمی‌تواند تداوم یابد و ارتش عراق قادر به حفظ سرزمین‌های اشغالی و برگرداندن نیروهای ایرانی به مواضع قبلی خود می‌باشد. بر این اساس پس از مدتی توقف در حمله به جبهه بستان، ارتش عراق با بازسازی یگان‌های خود و ترمیم روحیه فرماندهان خویش، بار دیگر انجام عملیاتی در این منطقه را در دستور کار خویش قرار داد تا بتواند ابتکار عمل را در دست گیرد.

دبیرخانه راهبری کشوری درس آمادگی دفاعی مستقر در اداره کل آموزش و پرورش استان خوزستان سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶

تارنمای دبیرخانه: <http://defaee.gam2.medu.ir> پست الکترونیک: defaee@medu.ir ۲۰

نتایج عملیات

در مجموع، عملیات طریق‌القدس در حدود یک هفته به طول انجامید و پس از نبردهای مستمر شبانه‌روزی، به پشت رودخانه نیسان در جنوب منطقه عملیاتی رانده شد و ۶۰۰ کیلومتر مربع از سرزمین‌های اشغالی از جمله شهر بستان آزاد گردید.

با انجام این عملیات، برای اولین بار قوای اسلام توانستند خود را به مرز بین‌المللی برسانند که از نظر سیاسی اهمیت زیادی برای ایران داشت.

تهدید دشمن از محور سوسنگرد- حمیدیه به سمت اهواز مرتفع گردید و احتمال اشغال اهواز و سوسنگرد از سوی ارتش عراق منتفی شد.

پیوستگی خطوط دفاعی ارتش عراق که از مهران در غرب کشور تا خرمشهر در جنوب کشور برقرار بود گسسته شد و به ناچار خطوط تدارکاتی دشمن طولانی گشت و موجب شکاف بین نیروهای شمال به جنوب یعنی بین سپاه چهارم و سوم ارتش عراق گردید. بنابراین ارتش بعثی مجبور شد که از جاده بصره- عماره برای تدارک نیروهای موجود خود در خاک ایران استفاده نماید و جاده‌ای را که در خاک ایران برای تدارک و پشتیبانی از نظامیانش احداث کرده بود به دست قوای ایران افتاد. بدین‌صورت دسترسی رزمندگان اسلام به منطقه عملیاتی «فتح‌المبین» در غرب شهر شوش و غرب رودخانه کرخه با سهولت بیشتری انجام شد.

همچنین دسترسی به منطقه اشغالی ایران در غرب رودخانه کارون و جنوب کرخه‌کور- که بعدها عملیات بیت‌المقدس در آن انجام شد- با سهولت بیشتری صورت گرفت.

این عملیات صد در صد به اهداف خود رسید و استعدادی در حدود ۱/۵ لشکر عراقی در جریان آن منهدم گردید.

عملیات

دومین عملیات بزرگ جمهوری اسلامی ایران در دفاع مقدس

از سوی دیگر طول خطوط پدافندی ایران کاهش یافت و از دو لشکر ۱۶ و ۹۲ که قبل از آغاز عملیات که در این منطقه پدافند می‌کردند، لشکر ۹۲ آزاد و برای شرکت در عملیات فتح‌المبین عازم منطقه عمومی دزفول شد.

پیرو این پیروزی، جلسه شورای عالی دفاع در ساعت ۱۰ صبح روز یکشنبه ۱۵ آذر سال ۱۳۶۰ در حضور حضرت امام خمینی(ره) در جماران تشکیل شد. در این جلسه از سوی فرماندهان سپاه و نذاجا، گزارش عملیات تقدیم امام گردید.

بر اساس این گزارش در جریان این عملیات، قوای اسلام موفق شدند یکصد دستگاه تانک و نفربر سالم و نیز یکصد دستگاه ماشین آلات مهندسی و راه‌سازی از دشمن را به غنیمت گرفته و حدود ۲۵۰۰ نفر از نظامیان دشمن را به هلاکت رسانده و ۵۰۰ نفر آن‌ها را اسیر نمایند. همچنین ارتش در هفته اول عملیات ۱۲۵ شهید و ۴۰۰ مجروح و نیروهای سپاه و بسیج ۷۰۰ شهید و ۱۸۰۰ مجروح داشتند.^(۱)

در مجموع در این عملیات، ۱۹ عراده توپ ۱۵۲ میلی‌متری، ۱۷۰ دستگاه تانک و نفربر، ۷۰ قبضه توپ ضد‌هوایی ۲۳ و ۱۴ میلی‌متری و ۲۵۰ دستگاه خودرو به غنیمت گرفته شد و ۵۴۶ نفر از نظامیان عراقی نیز اسیر گردیدند. همچنین ۱۸۰ دستگاه تانک و نفربر، ۲۰۰ دستگاه خودرو، ۴ بالگرد جنگی و ۸ فروند هواپیمای ارتش عراق منهدم گردید. از جمله یک فروند هواپیمای میراژ ساخت فرانسه مورد اصابت قرار گرفت که خلبان آن نیز اسیر شد. همچنین ۳۵۰۰ نظامی عراقی کشته یا زخمی گردیدند.

در این عملیات سه فروند هواپیمای F-14 نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران نیز سرنگون گردیدند که خسارت بزرگی برای کشور بود.

عملیات

دومین عملیات بزرگ جمهوری اسلامی ایران در دفاع مقدس

پیامدهای عملیات

این عملیات پیامدهای زیادی را نیز دربر داشت از جمله، تجربه موفقیت آمیز به کارگیری گسترده مردم را نشان داد. همچنین دیدگاه شهید محمد علی رجایی که «ما سرنوشت جنگ را در میدان جنگ تعیین می کنیم» تقویت گردید و مسئولین کشور به اهمیت این شعار بیشتر پی بردند.

از سوی دیگر مسئولین کشور به اهمیت توسعه نظامی توان رزمی که از طریق گسترش سازمان سپاه، امکان پذیر شده بود، پی بردند و احساس کردند که موازنه قوا با دشمن را می توان با کمک مردم و نیروهای داوطلب بسیجی و از طریق تشکیلات سپاه ایجاد نمود. برادران ارتش نیز به اهمیت توان فکری، طرح ریزی، سازماندهی و انجام عملیات از سوی سپاه بیشتر پی بردند و آن را از عوامل اصلی موفقیت های جمهوری اسلامی در صحنه عملیات نامیدند.

دبیرخانه راهبری کشوری درس آمادگی دفاعی مستقر در اداره کل آموزش و پرورش استان خوزستان سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶

تارنمای دبیرخانه: <http://defaee.gam2.medu.ir> پست الکترونیک: defaee@medu.ir ۲۳

عملیات

دومین عملیات بزرگ جمهوری اسلامی ایران در دفاع مقدس

منافقین هم که به ترور ائمهٔ جمعه و مردم طرفدار انقلاب اسلامی در داخل کشور ادامه می‌دادند، پیروزی پی‌درپی رزمندگان اسلام را به‌منزلهٔ تثبیت نظام جمهوری اسلامی دانسته و برای فرار کامل از کشور برنامه‌ریزی و اقدام نمودند.

پس از پایان عملیات، ارتش عراق همچنان به بمباران مداوم مواضع قوای ایران در نقاط مختلف جبهه ادامه می‌داد که در نتیجه دو هواپیمای F-14 در حین دفاع، در روز ۱۴ آذر ۱۳۶۰ ساقط شدند. یک هواپیما F-14 دیگر هم چند روز قبل از عملیات در روز ۱۳۶۰/۸/۲۷ ساقط شده بود.^(۲)

همچنین دشمن در ادامهٔ حملات خود به مردم بی‌دفاع ایران، در تاریخ ۱۹ آذر ۱۳۶۰ مناطق مسکونی شهر ایلام را بمباران نمود که بر اثر آن ۲۱ نفر شهید و تعدادی مجروح شدند.

بررسی عوامل پیروزی

عوامل مختلفی را می‌توان در پیروزی عملیات طریق‌القدس مؤثر دانست. علاوه بر روحیه عالی و شجاعت بی‌نظیر رزمندگان اسلام و نیز گسترش توان سازمان رزمی سپاه به‌دلیل حضور گستردهٔ مردم و داوطلبان بسیجی (۳۰ گردان) در جبهه‌های نبرد، شناسائی‌های دقیقی که از سوی سپاه در مورد زمین منطقه عملیات و همچنین نحوه آرایش قوای دشمن صورت گرفته بود، مبنایی برای طرح‌ریزی عملیات شد.

بر اساس طرح مانور تاکتیک ویژه‌ای با انجام تک احاطه‌ای در عبور از تپه‌های رملی پیش‌بینی شد که در مرحله اجرا بر پایه خلاقیت، ابتکار عمل و شجاعت تمام انجام شد.

از سوی دیگر تصور غلط دشمن از سمت تلاش اصلی تک قوای اسلام، موجب غافلگیری تاکتیکی دشمن گردید؛ گرچه ارتش عراق نسبت به کل عملیات، نسبتاً هوشیار بود.

لازم به‌ذکر است که ارتش عراق، سمت حملهٔ نیروهای ایرانی را به‌صورت یک تهاجم جبهه‌ای و با اتکا بر جادهٔ سوسنگرد - بستان پیش‌بینی کرده بود.

دبیرخانه راهبری کشوری درس آمادگی دفاعی مستقر در اداره کل آموزش و پرورش استان خوزستان سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶

تارنمای دبیرخانه: <http://defaee.gam2.medu.ir> پست الکترونیک: defaee@medu.ir ۲۴

عملیات

دومین عملیات بزرگ جمهوری اسلامی ایران در دفاع مقدس

طرح ریزی کلی مانور عملیات به گونه‌ای بود که به صورت همزمان از سه محور عمده به مواضع دشمن حمله شد و دشمن را در تمام جبهه‌ها درگیر نمود. سرعت عمل رزمندگان اسلام در رساندن خود به عقبه دشمن، موجب خاموش شدن آتش توپخانه و تضعیف روحیه ارتش عراق گردید.

استفاده از نیروی پیاده برای جنگ زرهی دشمن، که رسانه‌های غربی از این شیوه با عنوان «تاکتیک امواج انسانی» یاد می‌کردند، در واقع جنگیدن رزمندگان پیاده با تانک‌های دشمن با استفاده از تاریکی شب و با سلاح‌های ضدزره بود که به صورت موفقیت‌آمیزی موجب تداوم عملیات در طول شبانه‌روز گردید.

در اینجا نبایستی مهارت فرماندهی و کنترل عملیات را که موجب مقابله اساسی با پاتک‌های دشمن شد فراموش نمود. نیاز به همکاری فرماندهان جدید سپاه و نیروی زمینی ارتش که هر دوی آن‌ها کار خود را به تازگی شروع کرده بودند هم موجب شد تا قوای سپاه و ارتش در کنار هم قرار گرفته و هماهنگی مناسبی بین آنها پدید آید. در چنین شرایطی یگان‌های ارتش و سپاه با هم پیوند خورده و با هم همکاری می‌کردند و تمام مراحل عملیات را با هم جلو می‌بردند. خلوص و توکل بر خداوند و روحیه معنوی حاکم بر رزمندگان هم بر مؤلفه‌های پیروزی افزوده بود.

دبیرخانه راهبری کشوری درس آمادگی دفاعی مستقر در اداره کل آموزش و پرورش استان خوزستان سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶

تارنمای دبیرخانه: <http://defaee.gam2.medu.ir> پست الکترونیک: defaee@medu.ir ۲۵

عملیات

دومین عملیات بزرگ جمهوری اسلامی ایران در دفاع مقدس

فتح الفتوح

انجام موفقیت آمیز عملیات موجب شد تا مسئولین کشور پیام تبریکی به مناسبت پیروزی رزمندگان اسلام برای حضرت امام خمینی (ره) ارسال نمایند. ایشان در پاسخ، پیامی به شرح ذیل در تاریخ ۸ آذرماه ۱۳۶۰، مصادف با ۲ صفر ۱۴۰۲ صادر و این عملیات را «فتح الفتوح» نامیدند.

بسم الله الرحمن الرحيم

جناب آقای حاج سید علی خامنه‌ای رئیس جمهوری محترم اسلامی ایران، تیمسار سرتیپ ظهیرنژاد رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران، سرکار سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی، جناب آقای محسن رضایی فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی: «إِن تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَ يُتَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ».

تلگراف‌های شریف که بشارت پیروزی قوای مسلح شجاع را بر قوای شیطان آمریکایی صدامیان که با هجوم ظالمانه خود فتح قادسیه را به مغزهای تهی از ایمان به غیب وعده می‌دادند، واصل گردید. اتکا به مسلسل و تانک و غلفت از خداوند قادر و جنود الهی، انسان‌ها را به ورطه هلاکت و فضاخت می‌کشاند. آنان که رمز پیروزی را مجهز به جهاز شیطانی و «میراژ»‌ها می‌دانند و ایمان به غیب و خداوند قادر را به حساب نمی‌آورند و دم از پیروزی قادسیه می‌زنند و رمز پیروزی قادسیه و مؤمنان صدر اسلام

دبیرخانه راهبری کشوری درس آمادگی دفاعی مستقر در اداره کل آموزش و پرورش استان خوزستان سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶

تارنمای دبیرخانه: <http://defaee.gam2.medu.ir> پست الکترونیک: defaee@medu.ir ۲۶

عملیات

دومین عملیات بزرگ جمهوری اسلامی ایران در دفاع مقدس

را باز نیافته‌اند و قدرت ایمان و شهادت‌طلبی را نمی‌فهمند، باید با شکست مفتضحانه روبرو شوند و گوشمالی الهی ببینند. اینان از پیروزی صدراسلام- که پیروزی خون بر شمشیر و قوای جهنمی بود- باید عبرت بگیرند.

مردم ایران و ارتش و سپاه و بسیج و سایر قوای نظامی برای حفظ اسلام و کشور اسلامی و رسیدن به لقاءالله دفاع می‌کنند و فرق است بین این عزیزان و آن گول‌خوردگان که برای مقاصد پلید آمریکا و وابستگان آن به جنگ بر ضد اسلام و قرآن مجید برخاسته‌اند.

آنچه برای اینجانب غرورانگیز و افتخارآفرین است روحیه بزرگ و قلوب سرشار از ایمان و اخلاص و روح شهادت‌طلبی این عزیزان- که سربازان حقیقی ولی الله الاعظم ارواحنا فداه- هستند «و این است فتح الفتوح».

من به ملت بزرگ ایران و به فرماندهان شجاع، قبل از آنکه پیروزی شرافتمندانه و بزرگ خوزستان را تبریک بگویم، وجود چنین رزمندگانی را که در دو جبهه معنوی و صوری و ظاهر و باطن از امتحان، سرافراز بیرون آمده‌اند، تبریک می‌گویم.

مبارک باد بر کشور عزیز ایران و بر ملت شریف، رزمندگانی چنین قدرتمند و عاشقانی چنین محو جمال ازلی و سربازانی چنین دل‌باخته که شهادت را آرزوی نهایی خود و جانبازی در راه محبوب را آرمان اصیل خویش می‌دانند. افتخار بر رزمندگانی که جبهه‌های نبرد را با مناجات خویش و راز و نیاز با محبوب خود، عطرآگین نمودند. فخر و عظمت بر جوانان عزیزی که در راهی قدم برداشته و پاسداری از مکتبی می‌کنند که شکست‌ناپذیر و سر تا پا پیروزی است و ننگ بر آنان که در راهی، جان خود را هدر می‌دهند و عرض و آبروی خود را می‌برند که پیروزی‌شان، شکست و زندگی‌شان، ننگ‌آفرین است.

اینجانب از فرماندهان محترم و رزمندگان عزیز قوای مسلح نظامی و انتظامی، ارتش و سپاه و بسیج مستضعفان و ژاندارمری و شهربانی و عشایر محترم و نیروهای نامنظم و مردمی تشکر و قدردانی می‌کنم. درود بر شما و بر همه آنان که برای اسلام و کشور عزیز خود، حماسه می‌آفرینند. از خداوند تعالی، پیروزی نهایی رزمندگان اسلام و سلامت و سعادت همگان را خواهانم.

والسلام علیکم ورحمة الله و برکاته. (۳)

دبیرخانه راهبری کشوری درس آمادگی دفاعی مستقر در اداره کل آموزش و پرورش استان خوزستان سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶

تارنمای دبیرخانه: <http://defaee.gam2.medu.ir> پست الکترونیک: defaee@medu.ir ۲۷

عملیات

دومین عملیات بزرگ جمهوری اسلامی ایران در دفاع مقدس

منابع

- ۱- هاشمی رفسنجانی، اکبر، عبور از بحران، خاطرات ۱۳۶۰، تهران، دفتر نشر معارف انقلاب، ۱۳۷۸، ص ۳۱۸
- ۲- منبع فوق، ص ۳۱۹ و ۳۰۲
- ۳- صحیفه امام، جلد ۱۵، ص ۳۹۴

دبیرخانه راهبری کشوری درس آمادگی دفاعی مستقر در اداره کل آموزش و پرورش استان خوزستان سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶

تارنمای دبیرخانه: <http://defaee.gam2.medu.ir> پست الکترونیک: defaee@medu.ir ۲۸